

УДК 141.7:32.001

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ОЗНАЧЕННЯ ВЛАДИ У КОНЦЕПЦІЇ МІШЕЛЯ ФУКО

Андрій Гарбадин

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки,
бул. Університетська 1, 79000, Львів, Україна
e-mail: garbadin@gmail.com*

Проаналізовано проблеми осмислення влади як категорії, її політичної форми вияву та притаманних їй характеристик. Розглянуто розуміння даного концепту у відповідності до дослідницької позиції Мішеля Фуко. Також досліджується історичний вимір її модифікації та видозміни через механізми дисциплінарних практик та фактори, що до цього спричинили. Проаналізовано співвідношення влада-знання, їх взаємну кореляцію та детермінацію, водночас розтлумачено політичну владу через таку призму. Визначено сучасну стратегію функціонування механізмів політико-владних відносин, її основні властивості.

Ключові слова: влада, дискурс, знання, дисципліна, контроль, механізм, стратегія, концепт.

Проблема влади, її політичної форми вияву, набуває особливої актуальності для сьогодення. Передусім через те, що класичні схеми її інтерпретації набувають свого означення через категорії панування-підпорядкування, примусу, специфіка яких уже не здатна повною мірою охопити сенс існування влади на сьогоdnішній день. Теоретичні напрацювання Мішеля Фуко дають відповіді на цю проблематику, водночас сприяють розгляду історичної еволюції цього концепту. Дослідження даної проблематики не набуло в межах вітчизняної політичної науки системного характеру.

Стратегія конктерно-історичного модусу функціонування влади, на думку М.Фуко, її дискурсивної артикуляції, напряду пов'язане із формою знання. У цьому ключі мова йде про певні режими влади-знання – «звідси цілком природно, що локалізація влади ним не обмежується виключно рамками політичної системи, а поширюється на ситуативність соціальних відносин. Вона розчиняється у дисциплінарних практиках та епістемах, які продукують соціальну реальність» [3, с. 248].

Відповідно тут відношення влада-знання, це знання, яке безпосередньо визначається цілями та завданнями влади, передбачає виокремлення специфічних об'єктів влади. Влада ніби сама формує свій об'єкт пізнання. Влада-знання – це таке знання, «яке розвивається і збагачується шляхом збору інформації і спостережень за людьми в функції об'єктів влади» [5].

Знання передбачає такі форми власного вираження, як: бачення, висловлюваність, тобто можливість себе-виведення як певного смислового архіву. Натомість влада ґрунтується на силових відношеннях – причому силу тут не варто розуміти у вузько-тілесному аспекті. Це також і сила слова, висловлювання, подекуди заміщена пихою. Відповідно перетин влади та знання цілком природний – утворений таким чином комплекс поєднує вищенаведені характеристики, розмиваючи при цьому їх послідовність, позбавляє їх впорядкованості. Відносини влада-знання стають усе-проникливими, усюдинаявними – «влада якраз являється безформним началом, яке просочується між формами знання чи під

ними. Тому вона названа мікрофізичною. Вона являється силою, силовим відношенням, а не формою» [4, с.130]. Влада і знання складають, таким чином, нероздільну суміш.

Основою усяких політичних відносин виступає сутнісна приєднаність, взаємодоповнюваність влади та висловлювань істинності, тобто знань. М.Фуко називає «гротескною» таку властивість тексту чи індивіда володіти через статусне забарвлення владних ефектів такого характеру, що чітко простежується безпосередньо у суті політичної системи на її інституційному рівні – «гротеск – це один із найважливіших методів самодержавного управління. Але той же гротеск, як ви знаєте, використовується і прикладною бюрократією. Адміністративна машина з її неохопними владними ефектами передбачає посереднього, безтолкового, тупого, сірого, смішного, заправленого, бідного, безпорадного чиновника» [1, с. 34]. Така лінія започаткована ще з XIX століття і тягнеться по сьогодні. Бюрократичний гротеск є безпосереднім інструментом влади, це канал впровадження її знання, її істинності на суспільне тіло.

За версією М.Фуко співвідношення влади та знання, їх суспільно-політичного статусу виражається через систему покарань за провину. Усіляка провина у суспільно-державному устрої не є суто виною людини супроти людини чи її майна. Це завжди провина проти спільності – і саме інституційна вираженість влади, її ідеологічна серцевина у цій ситуації виходить на передній план – бо всяке покарання присікає не стільки злочин, скільки злочинне непідпорядкування правилам, нормам, суть яких завжди виростає із джерела влади-знання, їх специфічної спрямованості.

Класична епоха є чи не переломною віхою в історії політичної думки, у історії становлення адміністративних апаратів, політичних інститутів та їх теоретичної обґрунтованості. Також «класична епоха створила такі техніки влади, з допомогою яких влада діє вже не шляхом накладання, а шляхом виробництва і його максималізації. Вже не шляхом виключення, а швидше шляхом економного та раціонального включення елементів» [1, с. 72]. Саме у цей час сформувалось «мистецтво управління», стратегія розподілу влад, її сутнісно нове наповнення.

У межах класичного права усілякий злочин зачіпав володаря, - «таким чином, у всякому злочині було зазіхання, бунт, повстання проти володаря» [1, с. 108]. М.Фуко додає, що навіть у найменшому проступку був натяк на царевбивство. Покарання у такому випадку просто зобов'язано було втілювати присутність володаря, який цілком справедливо, у ключі цієї системи влади-знання, відплачував за неповагу до власної персони, - «володар вступав у ще одне протистояння із порушником, але на цей раз на ешафоті, це було ритуальне розраховування ним своєї сили, церемоніальна презентація злочину у перевернутому варіанті» [1, с. 109]. Ритуал покарання був ідеальним – він повністю відновлював пошкоджену владу суверена, а за рахунок надзорності, ця влада возвеличувалась на злочинцем, чия нікчемність в очах володаря лише підкреслювалась істеричним криком від несамовитого болю. Між покаранням та злочином не було схем типу status quo, не було жодної міри – «в самій серцевині покарання містився дисбаланс. На стороні кари повинна була бути свого роду перевага. І цією перевагою був страх, жадливий характер кари» [1, с. 109].

Характер жаху кари наголошувався низкою характеристик. По-перше, характер покарання напряму диктувався характером проступку – це ніби перевернута версія його, актуалізована у процесі покарання. По-друге, основою покарання виступала помста, холодна, виважена, неістерична, а невідворотна. Правитель не просто карає, а й інших таким от чином попереджає. «Як наслідок, в цю економіку – в дисбалансну економіку покарань – цілком природно вписувалась страта» [1, с. 109]. Злочин і кара поєднувались

саме жорстокістю і страта ідеально вписалась у цей розклад – особливо за рахунок її публічності. Тотальність остраху перед владою забезпечувалась саме таким от чином.

Бо в решті-решт, ціль покарання не була власне карати злочинця, - ні, ціль приховувалась у ритуальному відпущенні гріха супроти суверена. Як відзначає М.Фуко, «механізми влади такі сильні, їх перевага у ритуалі так точно розрахована, що караючи ніколи не доводиться повертати злочин, яким би жахливим він не був, у розпорядження природи. Влада достатньо сильна, щоб увібрати в себе, продемонструвати і анулювати тяжкість злочину в рамках ритуалів володарювання» [1, с. 111]. Тобто у цей час існує виключно стратегія влади, що ґрунтується на самозацикленому знанні – природа злочинності до розгляду не береться.

Влада суверена, ніби зациклена на насильстві, не помітила що у постійній театралізованій постановці крові і насилля народу може небриднути роль дешевого матеріалу – «хвороба влади пов'язана із деяким головним надлишком: з тим, що можна назвати надлишковою владою короля, в якій право карати тотожно особистому праву короля» [2].

Уже у XVIII столітті була розроблена нова економіка владних механізмів у формі синкретичної єдності специфічних прийомів та аналітичних формул, які б посилили ефективність влади, зменшивши при цьому затрати на її функціонування. Влада перестала наповнюватись церемоніалом – його місце зайняли нагляд та контроль. Посилення ефективності влади означає «зробити так, щоб владні механізми позбавились неповноти, яка була їм властива» [1; с.113]. Нові ефекти влади поривають із агресією та милістю володаря, стають тотально-фатальними стосовно індивіда.

Зменшення витратності функціонування влади приховується у зменшенні простору для опору їй – влада вже не протистоїть людині буквально, вона починає її повсюдно супроводжувати, вона стає невіддільною від людини, її тінню.

Теоретично-правовою основою такого переходу стає суспільний договір – «бо першочерговий договір, який громадяни, як вважається, підписали одне з одним, чи під яким вони підписались індивідуально, чітко показав, - не варто про це забувати, - інтересу від природи властиво стикатись з інтересом інших, поступаючись одноособовим затвердженням» [1, с. 117]. Відтепер підтекст злочину криється у тому, що злочинець виступає проти соціуму, інших, як порушник, що порушив власне слово. Це уже не злочинність супроти суверена, це вже злодіяння супроти усієї громади. Злочин стає суто еґоїстичним за своєю природою, влада ж виступає гарантом відновлення справедливості, що парадоксально замикається на її функціонуванні. Влада для збереження влади. Безпрограшний варіант. Відтепер суспільство, держава виступаю своєрідним тілом, а всяка протиправність – його хворобою. Відтепер покарання відбуватимуться суто у ім'я закону.

Злочинець – малий деспот, що старається на своєму рівні нав'язати власний, еґоїстичний інтерес. Тому в часи Великої французької революції відчутною є тематика спорідненості злочинця і тирана (екс-володаря) – «Між двома сторонами описаного договору є своєрідна симетрія: злочинець і деспот являються родичами, ідуть, так би мовити, рука об руку, як два індивіди, що відкидаючи, не визнаючи чи розриваючи фундаментальний договір, перетворюють свій інтерес у свавільний закон, який вони нав'язують іншим» [1, с. 120]. Одночасно, злочинець є ситуативним деспотом, він порушує закон, договір ситуативно, не втримуючись від віяння власних, еґоїстичних спрямувань. Він деспот у моменти «осліплення», коли його природою володіє природа неприродня – як от спалах злочинних міркувань. Натомість «деспот, як такий, навідміну

від злочинця, наказує перевагу свого інтересу та своєї волі, віддає їм постійну перевагу» [1, с. 121]. Деспот являється злочинцем у своєму статусі, а злочинець ситуативним деспотом. Деспот є постійним нелегалом – оскільки його воля повстає проти суспільного договору, проти розумного суспільного укладу і порядку, це одинична людина, життя якої злочин раг excellence, життя якої невідділимо від злочину. Деспот – протиприродне утворення. А природа таки бере своє. Мусить взяти.

Отже, перелом на цьому етапі владних відносин, механізмів влади зумовився неможливістю подальшого співіснування двох протиприродних монстрів – деспота і народу. Народу, який утратив задоволення від втрати владної крові і відчув можливість провести зворотню процедуру. Виникли нові засади усвідомлення суспільно-політичного життя, засади договору, які посприяли якісній зміні специфіки владних механізмів.

Нова економія влади розглядає злочин як протиправну дію цілком раціонального характеру, зумовлену цілком логічними, хоч і егоїстичними інтересами. Саме через необхідність виключення всякого виключення і відбулося створення клінік, тобто інституцій для «аномальної» людини. Відтепер механіка покарань влади ґрунтується на двох засадах. По-перше, на раціональності. Тепер карається безпосередньо злочинець, злочин у вигляді акту. Причому карати можна лише у випадку підтвердження чистої раціональності у діях злочинця. По-друге, окрім раціональності при покаранні слід звертати увагу ще на два важливі моменти: «з одного боку, зрозумілу механіку інтересів, що керують діянням, і, з іншого боку, раціональність здійснюючого діяння суб'єкта» [1, с. 146].

Тепер напряму потрібно засвідчити розумність злочинця. Тут відчутна суттєва зміна у механізмах функціонування влади – відтепер суттєвий акцент поставлено саме на знанні, істиною забарвленому. Раціональність мотивації злочинця вибудовує важливість критеріїв істини/фальші, божевілья/розумності, що ґрунтуються на безпосередньому знанні – як самого злочинця, так і системи нормативного регулювання протиправності.

У зв'язку з посиленням інтересу до кримінального божевілья з боку влади не випадковий – «вона відразу зацікавилась божевільям, спроможним вбивати, оскільки їй потрібно було сформуватися і відстояти свої права у якості влади і знання в області внутрішнього захисту суспільства» [1, с. 152]. Відповідно створення психіатричних інституцій стерло глухий кут, що вималювався у контексті раціонального тлумачення світу, - з'явилося місце для виведення неумотивованих злодіянь, що цілком логічно увійшло у інституційно-теоретичну специфіку тогочасного співвідношення влади-знання.

М. Фуко серед таких процесів генералізації, як поєднання психіатрії та адміністративного управління, нового сімейного запиту до психіатрії, відзначає також у висуненні політичного запиту до психіатрії. – «до психіатрії звернулися із проханням про щось таке, що би можна було б назвати дискримінантом, політико-правовим дискримінантом індивідів, груп, ідеологій і навіть історичних процесів» [1, с. 187]. Він також вважає, що саме традиція теорії суспільного договору і стала таким дискримінантом, що відділив хороші/нехороші, правильні/неправильні політичні режими. При побудові такої теоретичної конструкції відповідна ціль не ставилась, однак її у подальшому використовували і у такому ракурсі.

Уже після Великої французької революції, у кінці XVIII століття таким фактором дискримінації стала історія загалом. Історія як нитка, що об'єднує минуле і майбутнє, що відкидає усе небажане, що нанизує лиш те, чим повинна бути людина та держава. Та останнім дискримінантом у сфері політичного є психіатрія – «порівнянню із двома її попередниками – політико-юридичним і історичним – цей дискримінант, безсумнівно,

більш слабкий теоретично, однак його перевага хоча б у тому, що він підкріплений діючим знаряддям санкції та ізоляції, бо медицина як влада, психіатрична лікарня як інститут служать якраз для того, щоб ефективно санкціонувати операцію розрізнення» [1, с. 188].

Загалом наголосимо на ще одній важливій тенденції – якщо за часів деспота покарання здійснювалося над тілом, над процесом його руйнування, то у нових механізмах влади воно стає їх елементом. Так народжується «політична анатомія», за висловлюванням Фуко. Основою такої анатомії є дисципліна. Дисципліна ґрунтується на кількох нормативних параметрах:

1. Розподіл індивідів у просторі. «Дисципліна вимагає відмежування, специфікації місця, відмінного від усіх інших і замкненого саме у собі. Відмежованого місця дисциплінарної монотонності» [2]. Однак цей принцип не є достатнім – розмежування передбачає постійне розділення індивідів на свого роду атоми, яким не варто дозволяти масової об'єднаності. Таким чином, через функціональне розміщення індивідів соціальний простір по-трохи кодується, набуває чіткої визначеності і стратифікації. Окрім цього, у зв'язку із потребою взаємодоповнюваності, продовжуваності задля функціонування всього організму, ввадиться певна стратифікаційна мережа, за одиницю відліку у якій взято ранг. «Дисципліна – мистецтво рангу і техніка перетворення розміщень» [2].

2. Контроль над діяльністю. Він передбачає розподіл робочого часу, ритмічність робочого циклу, деталізацію дії у часі, зв'язок між тілом і об'єктом – «дисципліна визначає, які відношення тіло повинно підтримати з об'єктом, яким воно маніпулює» [2]. Ну і звісно повне використання – заборона просто так витратити час, а використовувати кожну секунду. Як бачимо, час украй важливий у врахуванні специфіки влади – її лінійне розгортання забезпечує стабільність функціонування влади. Остання ж також відчуває на собі важливість часу із огляду на зміни у формах знання.

3. Для функціонування ефективної машини важливим є складання сил – одичне тіло стає елементом, який потрібно скласти, докласти для ефективного функціонування усієї машини, «чітко розрахована система сил потребує чіткої системи командування. Вся діяльність дисциплінованого індивіда повинна посилюватися наказами, ефективність яких визначається ясністю і короткістю» [2].

Загалом, вважає М.Фуко, дисципліна створює чотири типи індивідів, чи індивіда із чотирма характеристиками: «він клітинний (у грі просторового розподілення), органічний (кодування діяльностей), генетичний (суммування часу) і комбінований (складання сил)» [2]. Відповідно для того, що добитися таких от наслідків використовуються наступні методи – будування таблиць, прописування часу, примус до вправ, і використання тактики. Тактики – це вже ебзпосередне уміння із виокремлених тіл створювати апарати, у межах яких функціонує влада.

Сучасне суспільство, за М.Фуко, побудоване відповідно до засад паноптизму. Засновок його механізмів влади слід вбачати у ідеї паноптикону. Паноптикон – це конструкт І.Бентама, який розробив таке бачення тюремного закладу, у якому видимість – це пастка. Паноптикон – це така архітектурна сподура, у якій в'язень відчуває спостережуваність за власною персоною, однак немає видимої присутності наглядача, - «звідси – основна ціль паноптикону: привести в'язня у стан свідомої і постійної видимості, яка забезпечує автоматичне функціонування влади» [2]. Це принцип видимості і недосяжності влади, її неможливо виявити, перевірити її споглядання: «паноптикон – машина для розбиття пари «бачити-бути видимим»: людина в колоподібній будівлі повністю видима, але сама ніколи не бачить; із центральної вежі наглядача бачить усе,

однаке сам він невидимий» [2]. Паноптикон забезпечує навіть видимість, контроль за власними механізмами, оскільки можна контролювати навіть обслуговуючий персонал.

Відповідно «паноптикон серйозно відрізняється від першого свого прототипу, - міста, охопленого чумою».

У політичному сенсі місто, охоплене чумою, вимагає суворох меж, непорушності закону, дисциплінарну прописаність усіх аспектів буття людини, ієрархічної стрункості та прив'язання кожного індивіда по параметрів істинності.

У першому випадку основою контролю є надзвичайна ситуація, тоді як паноптикон є засобом контролю в умовах повсякденного життя. Відразу слід відзначити зміну у функціонуванні саме політичного аспекту механізмів влади – підконтрольність уже не описується схемами боротьби проти чогось, відтепер вона ґрунтується на повсякденності, звичності спостереження. Уже відмерла потреба у конктному аспекті застосування контролю і нагляду – «паноптикон – форма політичної технології, яка може і повинна бути відділена від усякого конкретного застосування» [2].

При цьому невидимий тиск влади діє набагато сильніше ніж її постійне муштрування індивіда – за умов паноптикону вона може проявитись в любу секунду і саме такий психологічний аспект діє набагато ефективніше, аніж тотальне втручання. «В умовах паноптикону сила влади заключається у тому, що вона ніколи не втручається, а діє невимушено і безшумно, вона утворює механізм, чий дії витікають одна із одної» [2].

Модель міста, зараженого чумою, явно програє у цьому плані – абсолютно насильницька, відверта у своєму втручанні, усюдипростежувана. Паноптикон натомість розширює зону свого впливу з метою її економізації та збільшення її ефективності, - «його ціль у тому, щоб зміцнити соціальні сили – підняти виробництво, розвинути економіку, поширити освідченість і повисити рівень суспільної моралі» [2]. Це дійсно так. Саме така, позитивна, а не негативна роль влади, не тиск, а спостереження, становлять ідейну серцевину паноптикону. Тому межі його впливу важко простежити – він усюди і ніде. Така влада не може знайти серйозного опору – бо мовчазна згода громадян на таку підконтрольність випливає із самої мети її функціонування.

Паноптична влада якнайтонше виражає специфіку сучасного суспільства з його страхами та проблемами – тероризм, асоціальність, маргінальність – усе це тільки і долається через таку ненасильницьку видимість. Бо пройшли часи тотального насилля, пройшли часи видимих загроз і кривавих протестів. Відтепер загроза лежить у найбільш сірих шарах суспільства – і вже немає явних характеристик протиправності. І лиш «всевидяче око» здатне уловити та ліквідувати загрозу. По суті паноптикон – це демократичний аналог «Старшого Брата». Видимий контроль – найдосконаліший. Відчуття тотальної простежуваності діє сильніше за організований нагляд, бо жодних гарантій спокою немає усе видимість заспокоює. І виводить із себе. Різниця лиш у розташуванні по відношенню до порядку «правильності».

Загалом відмінність паноптикону від усіх попередніх варіантів дисциплінарної влади полягає у наступних характеристиках:

1. Функціональна інверсія дисциплін. Якщо колись вони носили негативний статус – їх роль полягала у нейтрацізації небезпек, прямому втручанні та обмеженні життя людини, то тепер їх роль чиключно позитивна і полягає у збільшенні корисності індивідів.

2. Розмноження дисциплінарних механізмів. Механізми контролю постійно розмножуються, діляться, спеціалізуються, пролазять у всі всери буття людини. Також зростає інституційне розгалуження спостережень і контролю.

3. Державний контроль над дисциплінарними механізмами. Це зрозуміло - повинна бути центральна інституція, вежа паноптикону, яка би здійснювала контроль за дисциплінарними механізмами. А також держава є центральним елементом спостереження і контролю з боку влади.

Однак, дисципліну не можна ототожнювати ні з інститутом, ні зі статусом людини, ні з апаратом, це тип влади, нове наповнення суті її механізмів, що покладається, засновується на сукупності тактик та стратегічних нахилностей, заснованих на ідеї контролю. Як зазначає Фуко, «наше суспільство – суспільство нагляду, а не видовища» [2]. На місці показової величі влади приходить її видима відсутність, невидима усюдисущість. Влада тепер тотальна в силу того, що її неможливо простежувати. І ця мовчазна сила нагляду набагато дієвіша – адже злившись із позитивною необхідністю власного буття у свідомості людини вона фактично позбавляє останнього способів самовидення із контрольованості.

І на завершення доцільно навести специфіку становлення дисциплінарного суспільства з огляду на історичну процесуальність (у єдності юридичних, політичних, наукових факторів), виведених Фуко: 1) Дисципліни є техніками, що покликані впорядковувати людські життя і їх множинності. Однак особливість дисципліни полягає у тому, що «вона намагається ввести тактику влади, яка відповідає трьом критеріям: використання влади повинно бути максимаоьно дешевим економічно); дії цієї соціальної влади повинні бути максимально сильними і розповсюджуватись як можна далі без провалів і пробілів; і нарешті, «економічний» ріст влади повинен бути пов'язаний з виробництвом апаратів (навчальних, військових, випромислових, медичних), всередині яких вона відбувається; короче кажучи, потрібно одночасно збільшувати як послух, так і корисність усіх елементів соціальної системи» [2].

2) Паноптична модальність влади у сукупності усіх її механізмів на пряму не залежить, не виводиться із інституційної системи політико-юридичних відносин. Проте, вона не є абсолютно незалежною – «суспільний договір можна розглядати як ідеальну основу права і політичної влади; паноптизм виступає повсюди поширеною технікою примусу» [2].

3) Окремо ці техніки мають власну історію. Однак на сучасному етапі розвитку влади вони перетинаються, взаємодоповнюються і підсилюють одна одну.

Отже, сучасна стратегія влади постає у механізмах дисциплінарності. Саме дисципліна допомагає перетворити людей у об'єктів, на сонові різних сфер її буття – від медицині до політики. Дисциплінарність забезпечує нормалізацію у функціонуванні суспільно-державної системи – через дискурси, що ґрунтуються на співвідношенні влади-знання.

Фуко визначає і деяке зміщення акцентів у сучасній стратегії влади, що свого часу підмітив і Дельоз. На його думку, «і дисциплінарні суспільства, в свою чергу увійшли у стадію кризи, уступаючи повтупово місце новим силам ... тепер ми вже не живемо у дисциплінарному суспільстві, ми не являємося більше такими» [4, с. 26].

На зміну дисциплінарності приходить контроль. Це вже абсолютизація у повній мірі сутності паноптизму – дисциплінарні інституції типу сім'ї, освітніх закладів, в'язниці постійно реформуються, між ними стираються межі у сенсі дисциплінарної замкненості. Більше не потрібно дисциплінувати громадянина – він під постійним контролем, відповідно дисциплінування – виключно його особистий пріоритет. Людині притаманно тепер самій себе дисциплінувати, володію при цьому фікцією свободи – свободи самій обирати як себе дисциплінувати себе.

Контроль – це модус нової дійсності влади, що відзначається небувалою нестатичністю, постійною змінюваністю своєї структурної складової, а також і видозміни внаслідок надчуттєвої реакції на зміни знання. Саме влада як контроль – оце і є результат співвідношення влади та знання на сучасному етапі розвитку суспільства та держави.

У результаті владу слід розуміти як стратегію функціонування специфічних механізмів контролю та організації соціально-політичного виміру буття людини. Саме таке трактування влади розкриває її специфіку у політичному вимірі. Крім цього саме таке означення влади якнайточніше виражає її значення та статус у межах дослідницьких стратегій Мішеля Фуко. Цей статус, специфіка полягає у всюдипроникливості влади, її наповненні практично усіх відносин, у які вступає людина, при цьому самій владі як концепту не слід надавати якого центрального, стержневого статусу – вона всюди і ніде.

Список використаної літератури та джерел:

1. Делёз Ж. Переговоры – СПб.: Наука, 2004 – 240 с.
2. Тур М. Г. Некласичні моделі легітимації соціальних інститутів: Монографія. – К.: ПАРАПАН, 2006. – 396 с.
3. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы// http://ru.philosophy.kiev.ua/library/foucault/03/fuko_oglavlenie.html
4. Фуко М. Ненормальные – С-Пб.: Наука, 2005 – 432 с.
5. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / Пер з фр. Визгин В., Автономова Н. – СПб.: А-сэд, 1994 – 408 с.

Стаття надійшла до редколегії 22.01.2017

Прийнята до друку 19.02.2017

STRATEGY FUNCTIONING OF POWER IN THE SENSE OF MICHEL FOUCAULT

Andriy Garbadyn

*Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Universytetska St., 1, Faculty of Philosophy,
Department of Theory and History of Political Science
e-mail: garbadin@gmail.com*

The article analyzes the problems of understanding power as a category of its political forms of expression and peculiar to this performance. A understanding of the concept according to research positions Michel Foucault. Also examined the historical dimension of its modifications and variations through the mechanisms of disciplinary practices and factors that led to this. Correlation of power-knowledge, their mutual correlation and determination, while political power is explained through a prism. Outlined the current strategy of functioning mechanisms of political power relations, its basic properties.

Keywords: power, discourse, knowledge, discipline, control, mechanism, strategy, concept.